

4. ZÁVERY ZA TEMATICKÉ A ÚZEMNÉ STRETNUTIA S ODBORNOU VEREJNOSŤOU

Súčasťou analytických prác boli v mesiacoch marec – máj stretnutia päťčlennej expertnej skupiny tvorenej odborníkmi za obidve jadrové mestá, ktoré slúžili k interpretácii dostupných analyzovaných dát z predchádzajúcej časti dokumentu a k zadefinovaniu vstupov strategicko-programovej časti.

Okrem práce expertnej skupiny prebehlo aj **11 participatívnych stretnutí** so zástupcami odbornej verejnosti z obidvoch miest v nasledovných tematických oblastiach: (1) Školstvo, (2) Sociálne veci, (3) Životné prostredie, (4) Doprava, (5) Cestovný ruch, (6) Bezpečnosť a civilná ochrana, (7) Kultúra, (8) Šport, (9) Technická infraštruktúra, (10) Energetika, (11) Podnikateľský sektor. Celkovo participovalo na stretnutiach **151 osôb** z územia UMR Liptov. Stretnutia s odbornou verejnosťou sme doplnili stretnutiami so starostami 16 obcí z územia UMR Liptov. Rozdelili sme ich do **6 územne príslušných skupín obcí** (susediace obce so vzájomnými vzťahmi): (1) Demänovská Dolina, (2) Bešeňová a Liptovská Teplá, (3) Lisková a Turík, (4) Galovany, Gôtovany a Vlachy, (5) Liptovská Sielnica, Prosiek, Liptovský Trnovec a Bobrovník, (6) Liptovské Sliače, Štiavnička, Likavka a Ivachnová.

Na participatívnych stretnutiach nás zaujímalo, s akými hlavnými problémami za tematickú oblasť alebo územie obcí sa stretávajú a či poznajú prípadné riešenia týchto problémov, ktoré vieme zahrnúť ako návrhy na opatrenia alebo typové aktivity do strategicko-programovej časti dokumentu. Starostovia obcí identifikovali aj konkrétne projekty, ktoré by pomohli rozvoju ich obcí, prípadne skupiny obcí. Za vypuklý problém obcí, ktorých katastrofe bezprostredne susedia s vodnou nádržou **Liptovská Mara, je jej nekoncepčný a neriadený rozvoj**, najmä v oblasti výstavby a rekreačného využívania. Tento bol identifikovaný aj na stretnutí za tematickú oblasť Životné prostredie a Cestovný ruch.

Prehľad dôležitých záverov z týchto stretnutí ako vstupov do strategicko-programovej časti strategického dokumentu je uvedený v tejto časti dokumentu.

Tematická oblasť: ŠKOLSTVO

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Nedostatočná infraštruktúra športovísk a stravovacích zariadení v jednotlivých školských zariadeniach. - Nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie vonkajších a vnútorných priestorov pre deti s telesným alebo iným znevýhodnením na základných a materských školách. - Nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie logopédov, psychológov a asistentov ako stálych zamestnancov školských zariadení. - Nedostatok odborníkov, lektorov, učiteľov matematiky, fyziky a jazykov a profesionálnych trénerov. - Systémovo neriešená potreba práce s materskými a základnými školami zameraná na vedenie detí k športu. - Nedostatočná vzájomná spolupráca a územná prepojenosť medzi základnými, strednými a vysokými školami s následným prepojením na trh práce. - Chýbajúce spoločné metodické a školiace stredisko pre všetky základné školy v oboch okresoch. - Chýbajúce učňovské školy v obidvoch okresoch, vhodné aj pre MRK.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
- Podporovať športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, CVČ, športových klubov a zapájanie do aktivít tretieho sektora. - Zabezpečovať modernizáciu budov, vybavenia a dobrého spravovania škôl a školských zariadení na všetkých stupňoch vzdelávania. - Zvýšiť vedomostnú úroveň a uplatniteľnosť žiakov a študentov na trhu práce kvalitným vzdelávaním. - Vytvárať podmienky pre špeciálne a inkluzívne vzdelávanie. - Vytvárať podmienky pre všestranný rozvoj kreativity a talentu u detí a mládeže a podporovať ich zdravý životný štýl.	

- Podporovať zvyšovanie kvalifikácie učiteľov a zdieľanie praktických znalostí.
- Vytvárať podmienky na mimoškolskú prácu so žiakmi aj študentmi (mládežou).
- Zvyšovať atraktivnosť učiteľského povolania.

Tematická oblasť: SOCIÁLNA OBLASŤ

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	• Nedostatočné kapacity v zariadeniach pre seniorov. • Absencia výchovy o starnutí ako súčasti života nevyhnutná v kontexte starnúcej populácie. • Chýbajúci denný stacionár pre seniorov a zdravotne znevýhodnené osoby v meste Ružomberok. • Chýbajúce zázemie v podobe nocľahárne v meste Ružomberok pre ľudí bez domova. • Činnosť komunitných centier na prácu s Rómami je závislá od grantových zdrojov. • Nedostatočne využitý potenciál pre fungovanie potravinovej banky, potreba zlepšenia spolupráce s obchodnými reťazcami a s prevádzkami v území. • Vysoká finančná náročnosť opatrovateľskej služby pre samosprávu. • Nedostatočná dostupnosť nájomného bývania v oboch jadrových mestách s najväčším dôrazom kladeným na mladé rodiny s deťmi a marginalizované skupiny. • Potreba podpory komunitných aktivít s dôrazom na prácu s mládežou. • Potreba podpory zmysluplného trávenia voľného času detí a mládeže ako nástroj na prevenciu sociálno-patologických javov. • Chýbajúce komunitné centrá na sídliskách. • Potreba budovania športovo-komunitnej infraštruktúry.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
• Udržiavať a rozširovať služby pre seniorov, znevýhodnené osoby a ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. • Podporovať prechod poskytovania sociálnych služieb na komunitnú formu. • Zvyšovať kvalitu života Rómov nachádzajúcich sa v nepriaznivých životných situáciách. • Posilňovať prevenciu a podporu duševného a telesného zdravia. • Zvyšovať atraktivnosť práce v sociálnych a zdravotných službách. • Podporovať a posilňovať spoluprácu aktérov v oblasti komunitných služieb. • Podporovať dobrovoľníctvo. • Zvyšovať kvalitu a dostupnosť bývania formou výstavby alebo kúpy nových nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu.	

Tematická oblasť: ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	• Životné prostredie je veľmi komplexná oblasť, ktorá nie je koordinovaná a je personálne poddimenzovaná. • Rozsiahle developerské aktivity a výstavba bez spoločnej regionálnej koncepcie v územnom plánovaní. • Ako problematická označená výstavba najmä v podhorí, chránených územiach a bezprostrednom okolí Liptovskej Mary. • Postupná strata unikátneho krajinného rázu Liptova, biotopov i územných rezerv potrebných na schopnosť adaptovať sa na zmeny klímy. • Manažment odpadov samospráv v súvislosti s plánovaným ukončením skládkovania do roku 2030. • Vylúčenie možnosti vybudovania spaľovni odpadu v katastroch jadrových miest zakotvené v územných plánoch oboch miest. • Absencia spoločného riešenia pre zabezpečenie regiónu v oblasti odpadového hospodárstva. • Dominancia veľkých firiem v odvetví odpadového hospodárstva s dopadom na cenotvorbu. • Chýbajúce personálne kapacity: mesto Ružomberok nemá v štruktúre Mestského úradu Oddelenie životného prostredia, iba Oddelenie technickej správy.
Ružomberok	

	Mesto Ružomberok dalo spracovať štúdiu starostlivosti o ovzdušie na území mesta, no zatiaľ ju nezverejnilo.
Navrhované riešenia	
- Permanentne sledovať a aktualizovať územnoplánovacie a rozvojové dokumenty samospráv v súlade s princípmi udržateľného rozvoja. - Venovať zvýšenú pozornosť tvorbe, revitalizácii a estetizácii verejných priestranstiev. - Navrhovať a implementovať riešenia predchádzania a eliminácie dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine. - Podporovať zelené riešenia v urbanizme sídiel, architektúre budov a v dizajne verejných plôch. - Podporovať predchádzanie vzniku odpadov a opätovné využitie odpadov. - Podporovať aktivity a technológie pre opätovné využitie odpadov. - Podporovať zavedenie množstevného zberu komunálneho odpadu a k tomu zabezpečiť potrebnú infraštruktúru. - Podporovať riešenia problematiky materiálového a energetického zhodnocovania odpadov	

Tematická oblasť: **DOPRAVA**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Nepriaznivá dopravná situácia v meste Ružomberok v súvislosti s časovým oneskorením plánovaného dobudovania diaľničného obchvatu mesta. - Statická doprava a vysoká intenzita dopravy v turisticky atraktívnych lokalitách počas letnej sezóny (Liptovská Mara, Vlkolíneec, Hrabovská dolina) a zimnej sezóny (Demänovská dolina). - Nevyhovujúci stav mostných objektov súvisiaci s veľkým investičným dlhom. - Nevyužitý potenciál železničnej dopravy v regióne. - Nedostatočná cykloinfraštruktúra a bikesharing. - Komplikované a sťažené plánovanie rozvoja v meste Liptovský Mikuláš súvisiace s prekládkou železničnej trate, ktorá mestu prinesie veľké infraštruktúrne zmeny a bola presunutá Ministerstvom dopravy a výstavby SR až na rok 2029. - Zdlhavé procesy v jednaní so Slovenskou správou ciest (SSC) pri vybavovaní potrebných povolení i žiadaní o financovanie ako prekážka rozvoja cestnej infraštruktúry. - Zdlhavé a finančné náročné procesy spojené s výkupom pozemkov od súkromných vlastníkov pod plánovanými trasami ciest i cyklotrás.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
- Pokračovať v rekonštrukciách a budovaní siete miestnych komunikácií, mostov, zastávok MHD, chodníkov. - Podporovať záujem o využívanie verejnej osobnej prepravy zvyšovaním jej kvality. - Zvyšovať záujem o nemotorovú cyklistickú dopravu rozširovaním hlavnej a doplnkovej infraštruktúry. - Podporovať rozvoj elektromobility, prípadne vodíkovej mobility. - Navrhnuť, zaviesť a prioritne podporovať intermodálnu dopravu medzi hlavnými turistickými bodmi záujmu a rekreačnými centrami.	

Tematická oblasť: **CESTOVNÝ RUCH**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Nedostatočná prepojenosť regiónu pre využívanie integrovanej verejnej dopravy – zaparkujem pri ubytovacom zariadení a odtiaľ sa už po celom regióne pohybujem integrovanou verejnou dopravou (ideálny scenár). - Nedostatočná infraštruktúra v podobe záchytných parkovísk, cyklochodníkov a cykloturistických trás.
Ružomberok	

	• Vysoká koncentrácia návštevníkov v hlavných turistických destináciách (Demänovská dolina, Liptovská Mara, Vlkolíne, Hrabovská dolina) s negatívnym vplyvom na dopravu a životné prostredie. • Nedostatočný manažment odpadov v hlavných turistických destináciách s negatívnym vplyvom na návštevníka regiónu. • Podpora celoročnosti produktu na Liptove.
Navrhované riešenia	
• Navrhnuť, zaviesť a prioritne podporovať intermodálnu dopravu medzi hlavnými turistickými bodmi záujmu a rekreačnými centrami. • Zvýšiť podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike. • Podporovať destinačný manažment a destinačný marketing s nadväznosťou na manažment návštevnosti hlavných turistických bodov.	

Tematická oblasť: **BEZPEČNOSŤ A CIVILNÁ OBRANA**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	• Potreba vypracovania metodiky a zavedenie systémov spoločnej koordinácie a riadenia aktivít spojených s riadením krízových situácií v rámci samosprávy. • Absencia centrálného riadiaceho systému pre manažment utečencov v súvislosti s aktuálnou vojnou na Ukrajine. • Nedostatočná previazanosť aktivít na úrovni okresu s aktivitami na úrovni miest a obcí. • Presun kompetencií súvisiacich s krízovým riadením na samosprávy bez presunu potrebných finančných prostriedkov na ich zabezpečenie. • V štruktúrach miest chýbajú pracovníci, ktorí by mali v kompetencii výlučne agendu krízového riadenia.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
• Nastaviť systém krízového riadenia u samospráv na základe skúsenosti s riešením pandémie Covid-19. • Vypracovať a zaviesť metodiku pre riadenie krízových situácií v regióne. • Zaoberať sa moderné systémy varovania pre všetky záchranné zložky a samosprávy. • Dovybaviť záchranné zložky – dobrovoľné hasičské zbory, horských záchranárov a mestské polície moderným vybavením a podporovať ich vo vzdelávaní moderných postupov.	

Tematická oblasť: **KULTÚRA**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	• Nedostatočná podpora zo strany štátu pre obnovu kultúrnych pamiatok, ktorá je kľúčová pre fungovanie kultúrnych inštitúcií. • Rozdrobenosť verejných zdrojov rezortu kultúry medzi veľké množstvo žiadateľov, ktoré vzhľadom na výšku potrebných vstupných investícií neprináša efektívne riešenia ani možnosť realizácie projektových zámerov. • Nedostatočný rozsah spolupráce so školskými zariadeniami s cieľom skvalitnenia vzdelávania v priestoroch kultúrnych inštitúcií. • Absencia zázemia a spoločného komunitného priestoru pre miestnych ľudí a pre tretí sektor. • Chýbajúce spoločné služby pre kultúrnych operátorov (hub zdieľaných služieb).
Ružomberok	
Navrhované riešenia	

- Systematicky a celoregionálne podporovať rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu a jeho operátorov v rôznych oblastiach od spoločnej koordinácie, vzdelávania, zdieľaného vybavenia, marketingu, predaja a i.
- Zhodnocovať a oživovať kultúrne dedičstvo, a tak podporovať jeho zachovanie a ochranu.
- Obnovovať existujúce kultúrne inštitúcie a skvalitňovať ich ponuku.
- Podporovať kultúrne voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, ZUŠ, CVČ a zapájanie do aktivít tretieho sektora.

Tematická oblasť: ŠPORT

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	• Nedostatočná a zanedbaná materiálna vybavenosť telocviční v školských zariadeniach. • Nedostatočná a zanedbaná infraštruktúra športovísk v jednotlivých školských zariadeniach. • Absencia systematickej práce s deťmi a mládežou v rámci vyučovacieho procesu. • Potreba skvalitnenia vzdelávania učiteľov na všetkých stupňoch škôl a trénerov v trendoch v pohybovej príprave. • Problematická dostupnosť záujmových športových aktivít – krúžkov a tréningov pre deti z obcí v regióne vzhľadom na ich koncentráciu v jadrových mestách. • Roztrieštenosť športových klubov ako prekážka efektívneho financovania. • Vysoký modernizačný dlh pre školstvo a pohybovú prípravu (školské telocvične aj vonkajšie školské športoviská a ich vybavenosť) v jadrových mestách aj obciach. • Viaceré konkurenčné projekty súkromných športovísk na zelenej lúke, ktoré nie sú komplementárne.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
• Podporovať športové voľnočasové aktivity detí a mládeže prostredníctvom škôl, CVČ, športových klubov a zapájanie do aktivít tretieho sektora. • Vytvoriť efektívne fungujúcu a spolupracujúcu sieť športových zariadení, športových klubov a organizácií so zameraním na amatérsky a profesionálny šport. • Vybudovať nové, zrekonštruovať a dovybaviť existujúce školské telocvične, vnútorné a vonkajšie športoviská vo vlastníctve samosprávy podľa požiadaviek športových klubov tak, aby sa vzájomne podporovali. • Podporovať šport ako súčasť zdravého životného štýlu bez ohľadu na vek. • So zapojením profesionálov budovať atraktívny región zameraný na šport a športovú prípravu.	

Tematická oblasť: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Nedostatočné investície vodárenských spoločností do rozvoja pôvodných kanalizačných sietí ako dôsledok stavebného rozmachu (stavebný boom na Liptove) sprevádzaného dopytom po budovaní novej vodárensko-kanalizačnej infraštruktúry pre novobudované rekreačné lokality alebo mestské štvrte. - Chýbajúca kanalizačná sieť v obciach s menej ako 2 000 obyvateľmi, vrátane UNESCO lokality Vlkolínec, ako dôsledok obmedzených možností čerpania prostriedkov z EŠIF vzhľadom na stanovenú výšku spolufinancovania, ktorá nie je pre obce zvládnuteľná. - Absencia koncepčných riešení pre manažment dažďovej vody mimo splaškovej kanalizácie v kontexte znižovania nákladov a adaptácie na klimatické zmeny.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
- Podporovať dobudovanie vodovodov a kanalizácií na celom UMR Liptov. - Prinášať pre verejné budovy aj do krajiny ekologické a environmentálne prijateľné riešenia, ktoré budú zmierňovať negatívne dopady zmeny klímy.	

Tematická oblasť: **ENERGETIKA**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Neschopnosť samospráv pružne reagovať na zásadné zmeny v energetickom sektore z dôvodov nepripravenosti štúdií a projektových dokumentácií. - Vysoká miera zmarených investícií samosprávy do projektovej dokumentácie vzhľadom na rýchlo sa meniace normy a štandardy. - Nedostatočné personálne kapacity samospráv pre vedenie agendy energetiky a jej plánovania. - Absencia koncepčných riešení pre dosahovanie úspor energií v nadväznosti na chýbajúce komplexné mapovacie štúdie a štúdie uskutočniteľnosti úspor na verejných budovách. - Nedostatočná pripravenosť elektrickej distribučnej siete na zvýšenú spotrebu elektrickej energie vo vzťahu k podpore elektromobility. - Absencia koncepčných riešení pre prepojenie opatrení na zmiernenie dopadov klímy s opatreniami na zníženie energetickej spotreby budov. - Vysoké vstupné investície potrebné na využívanie geotermálnych zdrojov energie. - Nízka informovanosť obyvateľov mesta Ružomberok o možnosti pripojenia k sieti centrálneho zásobovania teplom (CZT). - Viacere verejné budovy a verejné inštitúcie v Ružomberku nie sú napojené na sieť CZT.
Ružomberok	
Navrhované riešenia	
- Vytvárať podmienky pre efektívny rozvoj v sektore vykurovania a chladenia. - Zvyšovať energetické úspory samosprávy a obyvateľstva aj s využitím alternatívnych zdrojov energie. - Systematicky znižovať energetickú náročnosť verejných budov. - Posúdiť možnosti využitia geotermálnej energie pre centrálnu zásobovanie teplom na Liptove. - Podporovať rozvoj inžinierskych sietí a infraštruktúry vykurovania.	

Tematická oblasť: **PODNIKATEĽSKÝ SEKTOR**

Identifikované problémy	
Liptovský Mikuláš	- Veľký odliv pracovnej sily z gastro sektora vplyvom pandémie koronavírusu. - Vysoká miera neistoty spojená s prácou v gastro sektore ako prekážka motivácie pre prácu v tomto sektore. - Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre strojársky a kožiarsky priemysel ako dôsledok chýbajúceho stredoškolského vzdelávania so strojárskym zameraním v regióne. - Vysoká finančná náročnosť duálneho vzdelávania ako nástroja na zmiernenie nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily. - Vysoké náklady na bývanie v regióne ako prekážka pre prítiahnutie pracovnej sily z iných regiónov. - Nedostatočné možnosti nájomného bývania pre záujemcov o prácu v regióne. - Rýchlo rastúce ceny energií a vstupov ako limitujúci faktor pre zvyšovanie miezd zo strany zamestnávateľov. - Neflexibilné reakcie a nečinnosť VÚC Žilinský samosprávny kraj v potrebe previazania stredoškolského vzdelávania s trhom práce v regióne.
Ružomberok	- Nedostatok príležitostí pre vysokoškolsky vzdelaných ľudí v sektoroch ako IT. - Absencia územia pre vytvorenie menších priemyselných zón pre malých a stredných podnikateľov v meste. - Odliv inteligencie a mladých ľudí z regiónu. - Nespokojnosť mladých ľudí s kvalitou života v Ružomberku.
Navrhované riešenia	

- Zvyšovať znalostnú úroveň a uplatniteľnosť žiakov a študentov na trhu práce kvalitným vzdelávaním.
- Aktívne vytvárať možnosti pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania celoživotným vzdelávaním.
- Podporovať inovácie systému vzdelávania reagujúce na podnety praxe.
- Podporovať duálne vzdelávanie.
- Zabezpečiť pre potreby zamestnávateľov nájomné bývanie ich zamestnancov.
- Organizovať kampane pre zlepšenie imidžu zamestnávateľov z územia UMR Liptov na Slovensku a podať pomocnú ruku pri nábore zamestnancov.

Stretnutia so starostami obcí za územie UMR Liptov

Skupina obcí: Demänovská Dolina

Identifikované problémy	
Demänovská Dolina	• Ide o turistickú obec, ktorá má výrazné príjmy z dane z ubytovania a dane z nehnuteľností (hotely, penzióny, apartmány). Výber dane sa však počas pandémie výrazne znížil. • Nadmernú záťaž pre obec predstavuje vysoká prejazdnosť áut cez dolinu v zimnej aj letnej turistickej sezóne. Bolo uskutočnené a vyhodnotené meranie v zimnej sezóne 2021/2022. • Obci chýba cyklistické spojenie s mestom Liptovský Mikuláš cyklochodníkom (z mesta Liptovský Mikuláš po záchytné parkovisko v Demänovskej Doline). • Problémová vysoká zastavanosť obce, ktorú obec plánuje zredukovať prijatím regulácií v novom územnom pláne. • Možnosti využívania alternatívnych zdrojov energie v podobe solárnych panelov sú v Demänovskej Doline značne limitované Štátnou ochranou prírody SR. Nakoľko je územie obce zároveň chráneným vtáčím územím, solárne panely na strechách budov nie sú povolené z dôvodu veľkých odleskov.
Rozvojové zámery	
1. Rozsiahle investície do záchytného parkoviska pri vstupe do Demänovskej Doliny vrátane vybudovania zázemia pre elektrické autobusy (nabíjacie stanice) a prebudovania objektu na parkovisku. 2. Rozšírenie vozového parku o elektroautobusy, ktoré sa obci v uplynulej zimnej sezóne osvedčili na trase zo záchytného parkoviska do lyžiarskeho strediska Jasná a späť. 3. Obec je v jednaní s Ministerstvom dopravy a výstavby SR a Ministerstvom hospodárstva o zakúpení autobusov na vodíkový pohon. 4. Obec plánuje výstavbu domova sociálnych služieb.	

Skupina obcí: Bešeňová, Liptovská Teplá

Identifikované problémy	
Bešeňová	• Ide o turistickú obec, ktorá má výrazné príjmy z dane z ubytovania. Výber dane sa však počas pandémie výrazne znížil. • Celkovo obec vystavala za ostatných 8 rokov 115 nájomných bytov a ďalšiu výstavbu má pripravenú – je lídrom v tejto oblasti na Liptove. • Jedna z najrýchlejšie rastúcich obcí na Liptove. • Veľmi úspešná obec v čerpaní externých grantových a dotačných zdrojov. • Momentálne má obec viac ako 10 projektov, ktoré sú pripravené na realizáciu. • Nedostatočné kapacity v materskej škole v obci, nemožnosť vyhovieť všetkým žiadostiam. Potrebné rozšírenie kapacity pre 75-80 detí. • Chýbajúce železničné spojenie s mestami Liptovský Mikuláš a Ružomberok vzhľadom na absenciu železničnej zastávky v obci. • Potrebná obnova viacerých miestnych komunikácií v obci.

	• Obec eviduje potrebu domova pre seniorov.
Liptovská Teplá	• Jediná obec na území UMR, ktorá má vlastný sociálny podnik RENOP, s. r. o. na druhotné spracovanie jazdených pneumatík (protektorovanie). • Chýbajúci chodník pre peších spájajúci železničnú stanicu so zvyškom obce. • Potreba rozšírenia kapacít materskej školy bez možnosti čerpať eurofondy, nakoľko pozemky pod materskou školou sú nevysporiadané. • Komplikovaný proces výkupu pozemkov vzhľadom na vlastnícku rozdrobenosť pod plánovanou trasou Vážskej cyklomagistrály. • Celkovo problematická komasácia v obci kvôli príliš rozdrobenému vlastníctvu pozemkov. • Zmena v podmienkach na potrebné percentuálne dosiahnutie energetických úspor komplikuje obci plánované zateplenie verejných budov.
Rozvojové zámery	
Bešeňová	1. Výstavba nájomných bytov a príprava stavebných pozemkov. 2. Obnova miestnych komunikácií (cesta k aquaparku, cesta k domu smútku). 3. Vybudovanie všesportového areálu, ktorého súčasťou bude aj skatepark. 4. Rozšírenie cintorína a výstavba domu smútku. 5. Výstavba hasičskej zbrojnice. 6. Výstavba tribúny na futbalovom ihrisku. 7. Zníženie energetických úspor zateplením kultúrneho domu. 8. Informačné kiosky pre návštevníkov – projekt je v realizácii v spolupráci s OOCR Región Liptov. 9. V dlhodobom horizonte má obec víziu vybudovať moderné športové kongresové centrum v areáli bývalého poľnohospodárskeho podniku, ktorý obec odkúpila a v blízkej dobe dosiahne 100-percentné vlastníctvo.
Liptovská Teplá	1. Vybudovanie chodníka pre peších v dĺžke 1100 m od železničnej stanice Liptovská Teplá smerom do obce s napojením na chodník pre peších v obci Bešeňová. 2. Rozšírenie aktivít a kapacít obecného sociálneho podniku RENOP, s. r. o. 3. Obec ma podané projekty na osadenie tepelného čerpadla a rekuperácie pre kultúrny dom a požiaru zbrojnicu. 4. Obec začína rokovania o rekonštrukcii verejného osvetlenia.

Skupina obcí: **Lisková, Turík**

Identifikované problémy	
Lisková	• Obec má ukážkovo zrenovovaný kultúrny dom, kam bude presunutý aj obecný úrad. • Obec je napriek svojej geografickej blízkosti s mestom Ružomberok bez funkčného bezpečného prepojenia pre peších a cyklistov, ktorí využívajú na presun za prácou hlavnú cestu alebo neudržiavané nespevnené chodníky. • Obec by potrebovala vybudovať zberný dvor.
Turík	• Malé obce, akou je aj obec Turík, nevedia zo svojich rozpočtov zabezpečiť potrebné 20%-né spolufinancovanie investičných projektov. Potrebovali by spolufinancovanie na úrovni 5-10%. • Obec Turík je jedinou spomedzi 8 obcí ružomberského okresu zapojených v Stratégii Liptov 2030, ktorá nie je odkanalizovaná. • Obec Turík potrebuje v rámci energetických úspor realizovať modernizáciu verejného osvetlenia a rekonštrukciu kultúrneho domu, ktorý je v pomerne havarijnom stave. • Obci chýba prepojenie pre peších a cyklistov s obcou Lisková, ktoré by bolo napojené na prepojenie s mestom Ružomberok.
Rozvojové zámery	

Spoločné	Starostovia oboch obcí sa zhodujú na veľkom potenciáli v budovaní cyklistickej infraštruktúry, ktorá by prepájala obce Lisková – Turík – Lúčky. Slúžila by nielen miestnym, ale i návštevníkom.
Lisková	- Potenciál obce Lisková vidí jej vedenie hlavne v rozvoji zázemia pre šport. Obec plánuje prestavbu objektu pri futbalovom ihrisku, ktorý by slúžil ako zázemie pre športové kluby a poskytoval by ubytovanie pre približne 50 ľudí spolu s reštauračnými službami. - Vybudovanie zberného dvora. - Zateplenie telocvične v areáli ZŠ s cieľom dosahovania energetických úspor.
Turík	- Odkanalizovanie obce. - Oprava strechy na budove kultúrneho domu. - Výmena verejného osvetlenia v obci s cieľom dosahovania energetických úspor.

Skupina obcí: **Galovany, Gôtovany, Vlachy**

Identifikované problémy	
Galovany	- V nevyhovujúcom stave sú nielen miestne komunikácie, ale predovšetkým cesta prvej triedy I/18, ktorá nebola od roku 1975 rekonštruovaná. - Chýbajúca sieť kanalizácií: obce Gôtovany a Vlachy sú bez kanalizácie, Galovany sú odkanalizované iba čiastočne. - Problémom je hlavne potreba spolufinancovania investícií do kanalizačnej siete zo strany obcí, pre ktoré je to mimo možností ich rozpočtu. - Obce znepokojuje zhoršená environmentálna situácia po ekologickej havárii pred 3 rokmi, pri ktorej sa pretrhla hrádza odkaliska v bývalých rudných baniach nad obcou Dúbrava. Nánosy antimónu a arzénu boli zistené v podpovrchovej vode a pôde aj v katastroch priľahlých obcí. - Nedostatky krízového riadenia zo strany štátu, najmä dlhý reakčný čas a nedoriešenie hlavného problému, ktorým je nevyhovujúci stav odkaliska. - Zaberanie ornej pôdy s treťou najvyššou bonitou v regióne na výstavbu fotovoltaických elektrární.
Gôtovany	
Vlachy	
Rozvojové zámery	
Galovany	- Rekonštrukcia ČOV v obci Galovany. - Dobudovanie kanalizačnej siete v obciach na južnej strane Liptovskej Mary s výnimkou obce Dúbrava. - Príprava projektových dokumentácií pre cyklotrasu trasovanú ako južný obchvat Liptovskej Mary s napojením na Vážsku cyklomagistálu.
Gôtovany	
Vlachy	

Skupina obcí: **Liptovská Sielnica, Prosiek, Liptovský Trnovec, Bobrovník**

Identifikované problémy	
Spoločné	- Jedným z hlavných problémov je absencia kanalizačnej siete v niektorých obciach v okolí Liptovskej Mary (Prosiek, Ižipovce, Kvačany, Bobrovník). - Problémy s odpadom v okolí Liptovskej Mary na pozemkoch v ochrannom pásme vodnej nádrže, ktoré síce patria do katastra tej ktorej obce, ale vlastníkom pozemkov je Slovenský vodohospodársky podnik (SVP), čo komplikuje aj takú zdanlivo jednoduchú vec, ako je umiestnenie veľkokapacitného kontajnera na odpad. - Preplnené cesty statickou dopravou sú problémom v letnej sezóne. - V súvislosti s podporou cyklodopravy je takmer nemožné dosiahnuť bezpečnú vzdialenosť pri obiehaní cyklistu, teda 1,5 metra. - V okolí Liptovskej Mary chýbajú záchytné parkoviská i cyklochodník. - Čierne stavby v jej ochrannom pásme a komplikovaný proces ich odstraňovania zo strany samospráv vzhľadom na legislatívne úskalia.

Bobrovník	• Pokles hladiny v zátoke s vplyvom na faunu, flóru a biotopy, ktoré sa tu vyskytujú. • Nedostatok zrážok a nedostatok vody v studniach, zmenšený výskyt žiab a rýb, ktoré uhynuli prudkým spustením vodnej hladiny, zmenšený výskyt vodných vtákov.
Rozvojové zámery	
Spoločné	1. Nevyhnutné systematické a koncepčné riešenie pre udržateľné využitie vodnej nádrže Liptovská Mara.
Liptovská Sielnica	1. Vybudovanie multifunkčného ihriska.
Prosiek	1. Rekonštrukcia športového ihriska (mantinelov). 2. Vybudovanie cyklotrasy do Kvačianskej doliny.
Bobrovník	4. Budovanie cyklochodníkov a trás pre peších, ktoré by dotvárali ponuku pre udržateľný turizmus. 5. Obnovenie miestnych komunikácií a odvodňovacích kanálov. 6. Výstavba obecných nájomných bytov. 7. Rozšírenie vodovodnej siete (dobudovanie vodovodu v dĺžke 2 500 m). 8. Budovanie kanalizačnej siete a čističiek odpadových vôd. 9. Vybudovanie verejného rozhlasu. 10. Rekonštrukcia 3 zvoníc.

Skupina obcí: **Liptovské Sliache, Štiavnička, Likavka, Ivachnová**

Identifikované problémy	
Likavka	• Výrazná dopravná zmena v podobe dobudovania diaľničného úseku D1 obci prinesie zvýšenie počtu turistov – návštevníkov Hradu Likava, ktorého dostupnosť sa po dobudovaní tohto úseku výrazne zlepší. V obci bude spôsobovať problémy hlavne statická doprava, nakoľko chýba záchytné parkovisko v okolí hradu.
Ivachnová	• Plánované obmedzenia na ceste I/18 vytvoria kritický úsek pri Kozom vršku, kde nie je chodník pre peších. Úsek bude čeliť náporu kamiónov, pretože najbližší zjazd je až pri obci Likavka. • Železný most cez Váh si vyžaduje nevyhnutnú rekonštrukciu – momentálne je v havarijnom stave a obec už uvažovala nad jeho uzatvorením. • V obci chýba úsek kanalizácie v dĺžke 300-450 m.
Štiavnička	• Absencia prepojenia s mestom Ružomberok pre cyklistov a peších. Kritický je kilometrový úsek od závodu MONDI SCP do obce. • Za nemenej dôležité považuje starosta prepojenie pre peších medzi novou výstavbou a zvyškom obce.
Rozvojové zámery	
Likavka	1. Komunitné centrum. 2. Zberný dvor. 3. Rekonštrukcia objektu Kultúrneho domu. 4. Zateplenie budovy základnej a materskej školy. 5. Zavedenie množstevného zberu zmesového odpadu. 6. Prestavba administratívnej budovy v obci na nájomné byty. 7. Výstavba detského ihriska a revitalizácia oddychovej zóny v časti Kramariská.
Ivachnová	1. Obnova budovy materskej školy a obecného úradu. 2. Vybudovanie multifunkčného ihriska. 3. Dobudovanie chýbajúceho úseku kanalizácie.
Štiavnička	1. V obci boli vytvorené tri stavebné obvody a momentálne pracuje obec na štvrtom obvode budovaním inžinierskych sietí.

	2. Vybudovanie miestnych komunikácií v nových stavebných obvodoch. 3. Dobudovanie chodníkov v obci.
--	---